

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

โดยที่การอยู่กินฉันสามีภริยากับผู้อื่นขณะมีคู่สมรส ซึ่งรวมถึงการสมรสซ้อน การมีคู่สมรสมากกว่าหนึ่งคน ตลอดจนการมีชู้ นั้นได้เกิดเป็นปัญหาต่อสังคมไทยปัจจุบันที่มาตรฐานของศีลธรรมในสังคมนั้นไม่ยอมรับการกระทำดังกล่าวอีกต่อไป ซึ่งจะเห็นได้จากทั้งหลักในทางกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เปลี่ยนไปเป็นอนุญาตให้มีคู่สมรสได้คนเดียว ประกอบกับที่มีข่าวการก่ออาชญากรรมที่มีเหตุมาจากความหึงหวงอยู่เนืองๆ จึงทำให้เกิดประเด็นคำถามขึ้นว่าประเทศไทยสมควรที่จะมีการบัญญัติการกระทำดังกล่าวให้เป็นความผิดเฉพาะขึ้นมาหรือไม่

ด้วยการอยู่กินฉันสามีภริยากับผู้อื่นขณะมีคู่สมรส ซึ่งรวมถึงการสมรสซ้อน การมีคู่สมรสมากกว่าหนึ่งคน ตลอดจนการมีชู้ นั้นเป็นที่เห็นได้ชัดว่ากระทบต่อความศักดิ์สิทธิ์ของการสมรสตามกฎหมาย ตลอดจนความมั่นคงผาสุกของสถาบันครอบครัว ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมในที่สุด ทั้งในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติทางอาญาใดๆ ซึ่งสามารถยับยั้งการกระทำอันเป็นอันตรายต่อความศักดิ์สิทธิ์ของการสมรสตามกฎหมาย ตลอดจนความมั่นคงผาสุกของสถาบันครอบครัวดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

แม้ว่าในปัจจุบันนี้ประเทศไทยได้นำเอาบทบัญญัติความผิดอันเกี่ยวกับการแจ้งเท็จต่อเจ้าพนักงาน ตามกฎหมายอาญามาตรา 137 มาปรับใช้ลงโทษกับผู้กระทำการจดทะเบียนสมรสซ้อน และการจดทะเบียนสมรสซ้อนดังกล่าวยังอาจเข้าองค์ประกอบความผิดฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการ ตามมาตรา 267 แต่บทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวก็ไม่ครอบคลุมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมด กล่าวคือบทบัญญัติมาตรา 137 และมาตรา 267 นั้นไม่สามารถลงโทษผู้ที่อยู่กินฉันสามีภริยากับบุคคลอื่นขณะมีคู่สมรสโดยไม่ได้มีการแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานเพื่อทำการสมรสซ้อน ตลอดจนไม่ครอบคลุมถึงกรณีที่มีการจดทะเบียนสมรสครั้งที่สอง โดยมีการแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจของประเทศอื่นซึ่งได้กระทำนอกราชอาณาจักร

นอกจากนั้นแล้ว กฎหมายอาญาที่ใช้สำหรับกรณีดังกล่าวในปัจจุบัน ทั้งตามมาตรา 137 และมาตรา 267 นั้น มิได้มุ่งคุ้มครองความศักดิ์สิทธิ์ของการสมรสตามกฎหมาย

ตลอดจนความมั่นคงผาสุขของสถาบันครอบครัวโดยตรง กล่าวคือบทมาตราทั้งสองนั้นมุ่งคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน และคุ้มครองความถูกต้องของข้อมูลซึ่งรัฐได้รับ แต่ไม่ได้คุ้มครองความศักดิ์สิทธิ์ของการสมรสตามกฎหมาย ตลอดจนความมั่นคงผาสุขและความเป็นเอกภาพของสถาบันครอบครัวแต่อย่างใด

ด้วยเหตุที่กฎหมายอาญาของประเทศไทยไม่มีบทลงโทษโดยเฉพาะ ประกอบกับแนวโน้มของสังคมปัจจุบันเริ่มไม่ให้ความยอมรับในการกระทำดังกล่าวมากขึ้นเรื่อยๆ ดังจะเห็นได้จากข่าวสารในปัจจุบันว่ามีความรุนแรงในครอบครัวจากการกระทบกระทั่งกันภายในครอบครัวรุนแรงยิ่งขึ้น และในบางกรณียังลุกลามไปยังบุตร ซึ่งถือได้ว่าเป็นเหยื่อจากการกระทำของคู่สมรสซึ่งเป็นบิดามารดา เช่นข่าวของมารดาจับบุตรตมกาวเพื่อประชดสามีนึ่งหนีไปอยู่กับภริยาน้อย¹ เป็นต้น จึงสมควรที่จะมีการกำหนดฐานความผิดใหม่ขึ้นเพื่อเป็นการป้องกันสังคมจากปัญหาและความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นตามมดังกล่าว และตอกย้ำให้สังคมได้ตระหนักถึงการกระทำดังกล่าวว่าเป็นการกระทำที่ไม่สามารถยอมรับได้อีกต่อไป ทั้งเห็นว่าปัญหาดังกล่าวนั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งโดยไม่สามารถหาวิธีอื่นขึ้นมาเยียวยาได้ และบทบัญญัติของกฎหมายอาญาในปัจจุบันนั้นไม่มีความผิดเกี่ยวกับครอบครัวโดยเฉพาะดังเช่นที่ปรากฏเป็นกฎหมายในประเทศอื่น

จากการศึกษาขอบเขตของกฎหมายความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการอยู่กินฉันสามีภริยากับผู้อื่นขณะมีคู่สมรส โดยเฉพาะในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาพบว่าประเทศทั้งสองนั้นมีการกำหนดในการกระทำในทำนองดังกล่าวนั้นเป็นความผิดอาญา โดยในประเทศอังกฤษนั้นกำหนดห้ามเฉพาะการกระทำอันเป็นการสมรสซ้อน หรือ bigamy ซึ่งกำหนดห้ามผู้ซึ่งสมรสแล้ว มิให้กระทำการสมรสกับบุคคลอื่นในระหว่างที่สามีหรือภรรยาเดิมยังมีชีวิตอยู่ และการฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าวนี้มีความผิดในทางอาญา

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกานั้นได้มีการกำหนดห้ามที่แตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ โดยในแต่ละมลรัฐนั้นจะมีความแตกต่างกันทั้งในส่วนขององค์ประกอบของความผิดที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งความแตกต่างในด้านการกำหนดว่าการกระทำใดบ้างถือเป็นความผิดอาญา ทั้งการกระทำอันเป็นการสมรสซ้อน (bigamy) ซึ่งมีแนวความคิดและรูปแบบใกล้เคียงกับที่บัญญัติไว้ในประเทศอังกฤษ การมีชู้ (adultery) ซึ่งมีขอบเขตขององค์ประกอบความผิดกว้างกว่าความผิด

¹“แม่จับลูก 3 ขวบตมกาว ประชดผัวหนีมีเมียใหม่.”<<http://www.kapook.com/hilight/xfile/n2552.html>>.

ฐานสมรสซ้อน กล่าวคือผู้ซึ่งสมรสแล้วผู้ใดกระทำซ้ำเราผู้อื่นซึ่งมิใช่คู่สมรสของตนก็อาจต้องรับผิดชอบในทางอาญฐานมีคู่ได้ แม้ว่าจะมิได้มีการสมรสกับผู้อื่นซึ่งตนได้กระทำซ้ำเราด้วยก็ตาม ทั้งนี้ องค์ประกอบของการกระทำความผิดฐานมีคู่ขึ้นนั้นองค์ประกอบที่แตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ ทั้งในบางมลรัฐยังกำหนดห้ามไปถึงการผิดประเวณี (fornication) ซึ่งมุ่งลงโทษการกระทำซ้ำเรา ระหว่างผู้ซึ่งยังมิได้สมรส (หรือในบางมลรัฐ ความผิดนี้จะใช้ควบคู่ไปกับความผิดฐานมีคู่ โดยความผิดฐานมีคู่จะมุ่งลงโทษผู้ซึ่งสมรสแล้ว และความผิดฐานผิดประเวณีจะใช้เพื่อลงโทษผู้ซึ่งยังมิได้สมรสที่กระทำซ้ำเราผู้ซึ่งสมรสแล้ว) ด้วย

จะเห็นได้ว่าความผิดเกี่ยวกับการอยู่กินฉันสามีภริยากับผู้อื่นขณะมีคู่สมรสตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา นั้น มีขอบเขตการบังคับใช้โดยกว้าง โดยแบ่งเป็นหลายฐานความผิด ทั้งการสมรสซ้อน (bigamy) การมีคู่ (adultery) ตลอดจนการผิดประเวณี (fornication) ทั้งนี้ ทำให้สามารถบังคับใช้ลงโทษกับการอยู่กินฉันสามีภริยากับผู้อื่นขณะมีคู่สมรสที่มีได้มีการจดทะเบียนสมรสซ้อนด้วย อันมีผลให้มีความเหมาะสมกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่ากฎหมายอาญาของประเทศไทยในปัจจุบันนั้นไม่มีนั้น ไม่มีบทบัญญัติใดที่มุ่งคุ้มครองความศักดิ์สิทธิ์ของการสมรสตามกฎหมาย ตลอดจนความมั่นคง ผาสุกของสถาบันครอบครัวจากการที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งไปอยู่กินฉันสามีภริยากับผู้อื่น เป็นการเฉพาะ ทั้งการปรับใช้บทบัญญัติกฎหมายอาญามาตรา 137 และ มาตรา 267 ในการลงโทษผู้ซึ่งสมรสแล้วที่มาแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานเพื่อทำการสมรสซ้อนนั้น ก็ไม่ครอบคลุมและเพียงพอต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ทั้งประการที่สำคัญคือบทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวนั้นมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายอันเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของการสมรสตามกฎหมาย และความผาสุกของสถาบันครอบครัวโดยตรง ทั้งที่หากมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายดังกล่าวโดยตรงแล้วย่อมส่งผลให้สังคมเห็นความสำคัญของเรื่องดังกล่าวชัดเจนมากขึ้น ดังที่ประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา มีทั้งการบัญญัติความผิดอันเกี่ยวกับการละเมิดต่อความศักดิ์สิทธิ์ของการสมรสตามกฎหมาย ตลอดจนความมั่นคงผาสุกของครอบครัวเช่นนี้ขึ้นมา ก็ย่อมไม่เกิดภาวะปัญหาการเกิดกฎหมายอาญาเพ้อ (overcriminalization) แต่อย่างใด (ซึ่งหากเกิดปรากฏการณ์ดังกล่าว

ขึ้นมาแล้วก็อาจก่อให้เกิดปัญหากฎหมายไร้ความศักดิ์สิทธิ์ ขาดประสิทธิภาพ หรือความยุ่งยากตามมา² เพราะเป็นบทบัญญัติที่ยังไม่เคยมีมาก่อน และมีความจำเป็นต่อสังคมในปัจจุบัน

ดังนั้น จึงยังเห็นสมควรที่จะต้องกำหนดให้การอยู่กินฉันสามีภริยากับผู้อื่น ที่มีใช้คู่สมรสนั้นเป็นความผิดทางอาญา เพื่อเน้นย้ำถึงความสำคัญของการสมรสตามกฎหมาย ตลอดจนความมั่นคงผาสุกของสถาบันครอบครัว

2. ข้อเสนอแนะ

ควรที่จะมีการบัญญัติความผิดฐานอยู่กินฉันสามีภริยากับผู้อื่นขณะมีคู่สมรสเป็นความผิดฐานหนึ่งในประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้เนื่องจากแม้ว่าการกระทำความผิดในบางกรณีจะสามารถปรับใช้บทบัญญัติมาตรา 137 และมาตรา 267 เพื่อลงโทษผู้ซึ่งมีคู่สมรสแล้วที่อยู่กินฉันสามีภริยากับผู้อื่นขณะมีคู่สมรสที่ทำการแจ้งความเท็จเพื่อจดทะเบียนสมรสซ้อนได้ก็ตาม แต่บทบัญญัติทั้งสองก็ไม่ครอบคลุมถึงกรณีการอยู่กินฉันสามีภริยากับผู้อื่นขณะมีคู่สมรส โดยมิได้มีการแจ้งความเท็จเพื่อทำการสมรสซ้อน ทั้งในปัจจุบันก็ยังไม่มีความหมายอาญามาตราใดใช้สำหรับลงโทษการกระทำความผิดดังกล่าว ทั้งที่การกระทำความผิดดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม โดยทำลายความศักดิ์สิทธิ์ของการสมรสตามกฎหมาย และทำลายความมั่นคงผาสุกของสถาบันครอบครัว ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมในที่สุด

ในการบัญญัติความผิดฐานอยู่กินฉันสามีภริยากับผู้อื่นที่มีใช้คู่สมรส ควรมีการกำหนดถึงองค์ประกอบภายนอกของความผิดในส่วนของผู้กระทำให้มุ่งลงโทษทั้งผู้ซึ่งสมรสแล้ว และผู้ที่ยังมิได้ทำการสมรสที่อยู่กินฉันสามีภริยากับผู้อื่นซึ่งผู้นั้นสมรสแล้วทั้งสองฝ่าย โดยบัญญัติแยกความผิดสำหรับบุคคลทั้งสองประเภทออกจากกันเพื่อความชัดเจนในการบังคับใช้

ในส่วนขององค์ประกอบของลักษณะการกระทำนั้น ควรบัญญัติให้ความผิดฐานอยู่กินฉันสามีภริยากับผู้อื่นขณะมีคู่สมรส ให้สามารถบังคับถึงการกระทำตั้งแต่การกระทำซ้ำเรา และมีการแสดงออกถึงการอยู่กินฉันสามีภริยาตามความหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ร่วมกันโดยมิต้องคำนึงว่าจะมีการจดทะเบียนสมรสครั้งที่สองหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อให้ครอบคลุมถึง

²เกียรตินิขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: จีวรจักรพิมพ์, 2549), น.7.

การกระทำซึ่งเป็นการทำลายความศักดิ์สิทธิ์ของการสมรสตามกฎหมายและความมั่นคงผาสุกของสถาบันครอบครัวที่ไม่สามารถลงโทษได้ด้วยการปรับใช้บทบัญญัติกฎหมายอาญามาตรา 137 และมาตรา 267

ด้วยคุณธรรมทางกฎหมายที่บทบัญญัติใหม่มุ่งคุ้มครองนั้นเกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัว และการอยู่ร่วมกันระหว่างคู่สามีภรรยา ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและถ้อยทีถ้อยอาศัยระหว่างกัน จึงไม่ควรกำหนดให้มีโทษสูงจนเกินไปนัก แต่อย่างไรก็ดี อัตราโทษสำหรับความผิดฐานอยู่กินฉันสามีภรณากับผู้อื่นที่มีคู่สมรสนั้นก็ควรมีอัตราโทษไม่ต่ำกว่าโทษสูงสุดของบทบัญญัติกฎหมายอาญาที่สามารถนำมาปรับใช้สำหรับการกระทำเช่นนี้ในปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ความผิดฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการตามมาตรา 267 ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าคุณธรรมทางกฎหมายที่บทบัญญัติใหม่มุ่งคุ้มครองนั้นมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าคุณธรรมทางกฎหมายของบทบัญญัติเดิมที่นำมาปรับใช้ เพื่อให้บุคคลมีความเกรงกลัว ไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำ และไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำ และเป็นการช่วยส่งเสริมความศักดิ์สิทธิ์ของการสมรสตามกฎหมายและความมั่นคงในสถาบันครอบครัว โดยสมควรให้ความผิดฐานนี้มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนั้นแล้ว ความผิดที่จะบัญญัติเพื่อใช้บังคับสำหรับการอยู่กินฉันสามีภรณากับผู้อื่นขณะมีคู่สมรสนั้นควรเป็นความผิดที่สามารถยอมความได้เฉพาะความผิดที่เกิดจากการกระทำของผู้ที่สมรสแล้วเป็นผู้กระทำเท่านั้น เพื่อเปิดโอกาสให้คู่สมรสฝ่ายที่กระทำผิดและสำนึกผิดได้มีโอกาสดับตัวหากคู่สมรสอีกฝ่ายนั้นยินยอมให้อภัย ทั้งนี้ เนื่องจากจะเป็นประโยชน์ต่อชีวิตสมรสของผู้กระทำความผิดและของคู่สมรสอีกฝ่ายซึ่งเป็นผู้เสียหายมากกว่าที่จะลงโทษคู่สมรสฝ่ายหนึ่งทั้งที่คู่สมรสอีกฝ่ายซึ่งเป็นผู้เสียหายได้ยินยอมให้อภัยแล้ว แต่สำหรับผู้ที่ยังมิได้สมรสที่อยู่กินฉันสามีภรณากับผู้ซึ่งสมรสแล้ว เนื่องจากเห็นได้ว่าบุคคลดังกล่าวเป็นฝ่ายที่สามที่เข้ามาทำให้การสมรสและความมั่นคงของครอบครัวผู้อื่นต้องเสื่อมเสียไป ทั้งยังไม่เห็นว่ามีประโยชน์อันใดต่อสถาบันครอบครัวที่จะสมควรให้อภัยกับบุคคลดังกล่าว

ดังนั้น บทบัญญัติความผิดฐานอยู่กินฉันสามีภรณากับผู้อื่นขณะมีคู่สมรสที่ควรบัญญัติขึ้นใช้ในประเทศไทย ตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ควรบัญญัติไว้ดังนี้

“ผู้ใดซึ่งมีคู่สมรสอยู่แล้ว กระทำชำเราผู้อื่นซึ่งมิใช่คู่สมรสของตน และอยู่กินฉันสามีภรณากับบุคคลนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานอยู่กินฉันสามีภรณากับผู้อื่นขณะมีคู่สมรส ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดกระทำชำเราผู้อื่นที่ซึ่งมีคู่สมรสแล้ว และอยู่กินฉันสามีภริยากับบุคคลนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานอยู่กินฉันสามีภริยากับผู้มีคู่สมรสแล้ว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามวรรคแรก เป็นความผิดอันยอมความได้”

ทั้งนี้ โครงสร้างของความผิดข้างต้นนั้นเทียบเคียงได้กับความผิดฐานมีชู้ (adultery) ของมลรัฐอลาบามา แต่ทั้งนี้ บทบัญญัติของมลรัฐอลาบามานั้นไม่ได้กำหนดแบ่งแยกเป็นความผิดของบุคคลซึ่งสมรสแล้ว และบุคคลซึ่งยังมิได้สมรสออกจากกัน แต่ได้บัญญัติรวมไว้ในวรรคเดียวกัน จึงได้ทำการแยกออกจากกันเพื่อความชัดเจนในการปรับใช้

จ่านักหอสมุด